

DOI: 10.17942/sted.984416

Geliş/Received : 18.08.2021
Kabul/ Accepted : 09.05.2022

Öz

Amaç: Primer enfeksiyon kontrol önlemi olan el hijyeni, okul çocuklarında bulaşıcı hastalıkların önlenmesi için önemlidir. Araştırmanın amacı "Okul Çocuklarında El Hijyeni Değerlendirme Soru Formu" nun Türkçe geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesidir.

Gereç ve Yöntem: İlkokul çocuklarında el hijyeni davranışını sorgulamak için kullanıla form, Tai ve arkadaşlarının Planlı Davranış Teorisi bileşenlerini temel alarak geliştirdiği "Sağlık Çalışanları için El Hijyeni ve Hastane Enfeksiyonları Soru Formu" ndan yararlanılarak, Türkçeye ve ilkokul yaş grubuna uyarlanmıştır. Soru formu 20 soru ve beş bölümden oluşmaktadır: El hijyeni için tutum, algılanan davranışsal kontrol, öznel norm, niyet ve davranış. Soru formunun geçerliği dil, kapsam ve yapı geçerliği ile sınanmıştır. Güvenirlik ise iç tutarlılık ve değişmezlik analizleri ile sınanmıştır. Verilerin analizinde SPSS ve AMOS programları kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 263 3. ve 4. sınıf öğrencisi oluşturmuştur.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $8,8 \pm 0,9$ olup; %52,1'i kızdır. Formun Kapsam Geçerlik İndeksi 1,0'dır. Uzman görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur (Kendall's $W=0,205$; $p=0,099$). Doğrulamalı faktör analizi sonuçlarına göre form, kabul edilebilir uyum (RMSEA=0,06; GFI=0,90) ve iyi uyum (CMIN/DF=1,95; SRMR=0,03) göstermiştir. Formun iç tutarlılığı yüksektir (Cronbach Alpha=0,853). Formda aynı şeyi ölçen birden fazla madde olmadığı belirlenmiştir (Hotelling $T_2=16,7$; $p=0,0001$). Değişmezlik analizi için iki hafta ara ile form 32 öğrenciye uygulanmış, formun değişmezlik ölçütünü sağladığı görülmüştür (Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı=0,751; $p<0,0001$).

Sonuç: Türk dili ve kültüründe ilkokul çocukları için geçerli ve güvenilir olduğu belirlenen soru formu, okul çocuklarında el hijyeni davranışının belirlenmesinde kullanılabilir.

Anahtar sözcükler: El hijyeni, ilkokullar, güvenilirlik ve geçerlik, planlı davranış teorisi

Abstract

Objective: Hand hygiene is important for the prevention of infectious diseases in school children. Aim of the research; testing the Turkish validity and reliability of the "Hand Hygiene Assessment Question Form in Schoolchildren".

Material and Method: The form which will be used to assess the hand hygiene behavior in primary schoolchildren was adapted to the Turkish language and primary school age group by using "The questionnaire on hand hygiene and nosocomial infections for healthcare workers" developed by Tai et al. The questionnaire consists of 20 questions and five parts: Attitude for hand hygiene, perceived behavioral control, subjective norm, intention and behavior. The validity of the questionnaire was tested with language, content and construct validity. Reliability was tested with internal consistency and invariance analyses. SPSS and AMOS programs were used in the analysis of the data. The sample of the study consisted of 263 3rd and 4th grade students.

Results: The mean age of the students participating in the study was 8.8 ± 0.9 , and 52.1% of them were girls. The Content Validity Index of the form is 1. There was no statistically significant difference between expert opinions (Kendall's $W=0.205$; $p=0.099$). According to the confirmatory factor analysis results, the form showed acceptable fit (RMSEA=0.06; GFI=0.90) and good fit (CMIN/DF=1.95; SRMR=0.03). The internal consistency of the form is high (Cronbach Alpha=0.853). It was determined that there was not more than one item measuring the same thing in the form (Hotelling $T_2=16.7$; $p=0.0001$). For the invariance analysis, the form was applied to 32 students with an interval of two weeks, and it was observed that the form met the criterion of invariance (Pearson product-moment correlation coefficient=0.751; $p<0.0001$).

Conclusion: The question form, which was determined to be valid and reliable for primary schoolchildren in Turkish language and culture.

Key words: Hand hygiene, primary schools, reliability and validity, theory of planned behavior

¹Arş. Gör. Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği AD (Orcid No: 0000-0002-8096-6037)

²Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği AD (Orcid No: 0000-0003-3805-6416)

Giriş

Okullar, çocukların ilk kez toplu olarak bulunduğu ortamlar olduğu için, enfeksiyon hastalıkları bulaşı yönünden riskler barındırmaktadır (1,2). El hijyeni, enfeksiyon hastalıklarının önlenmesinde etkin, kabul edilebilir ve kolay uygulanabilir bir yöntemdir. El hijyeni, geçici mikrobiyal florayı azaltmak için uygulanan her türlü el antisepsisini normal veya antimikrobiyal sabun ve su ile el yıkama veya alkol bazlı bir formülasyon ile el ovalama- tanımlamaktadır (3). Uygun el hijyeni için ellerde görünür kir bulunduğu mutlakla el yıkama önerilmekte, bunun dışında kalan durumlarda eğer sabun ve suya ulaşamıyorsa en az %60'lık alkol oranına sahip el antiseptikleri kullanılarak ellerin ovulabileceği belirtilmektedir (3,4). UNICEF'in raporlarında okul çocukları için önerilen iki kritik/önemli el yıkama endikasyonu; yemek yemeden veya yiyeceklere dokunmadan önce ile tuvaleti kullandıktan sonra el yıkamadır (5,6).

Literatür incelendiğinde okul çocuklarında doğru el yıkama oranının istendik düzeyde olmadığı görülmektedir. Bir araştırmada okul çocuklarında sabunla el yıkama oranının %66, önerilen sürede el yıkama oranının ise %58 olduğu; yaş azaldıkça doğru el yıkama oranının da azaldığı belirtilmiştir (7). Bir başka araştırmada ise öğrencilerin yalnızca %42'si iyi el yıkama davranışı göstermiştir (8). Ülkemizde okul çocuklarının el yıkama davranışının değerlendirildiği büyük ölçekli bir araştırmaya rastlanmamıştır. Okul çocuklarında el hijyeni davranışını değerlendirebilen araçlara gereksinim duyulmaktadır. Bu araştırmanın amacı Planlı Davranış Teorisine göre geliştirilen "Okul Çocuğunda El Hijyeni Değerlendirme Soru Formu" nun Türk diline ve kültürüne uyarlanması, geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesidir.

Gereç ve Yöntem

Metodolojik tipte olan araştırma, bir büyükşehir merkez ilçesinde bulunan 20 ilkokul arasından amaca uygun olasılıksız örnekleme yöntemi ile seçilen bir ilkokulda gerçekleştirilmiştir. Örnekleme alınan okul orta sosyo-ekonomik seviyedeki bireylerin ikamet ettiği bölgeden seçilmiştir. Literatürde metodolojik araştırmalarda örneklem büyüklüğünün ölçek madde sayısının 5-10 kat fazlası olması önerilmektedir (9). Bu doğrultuda soru formundaki 20 sorunun 13,2

katına denk gelen 263 3. ve 4. sınıf öğrencisi araştırma örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın etik onayı Ege Üniversitesi Tıbbi Araştırmalar Etik Kurulundan (12.06.2019, Karar no: 19-6T/37), uygulama izni Milli Eğitim Bakanlığında alınmıştır (29.08.2019, Sayı: 70297673-605.01-E.15578047).

Veri toplama araçları

Sosyodemografik bilgi formu

Öğrencinin yaş, cinsiyet ve öğrenim gördüğü sınıf bilgisini içeren üç sorudan oluşmaktadır.

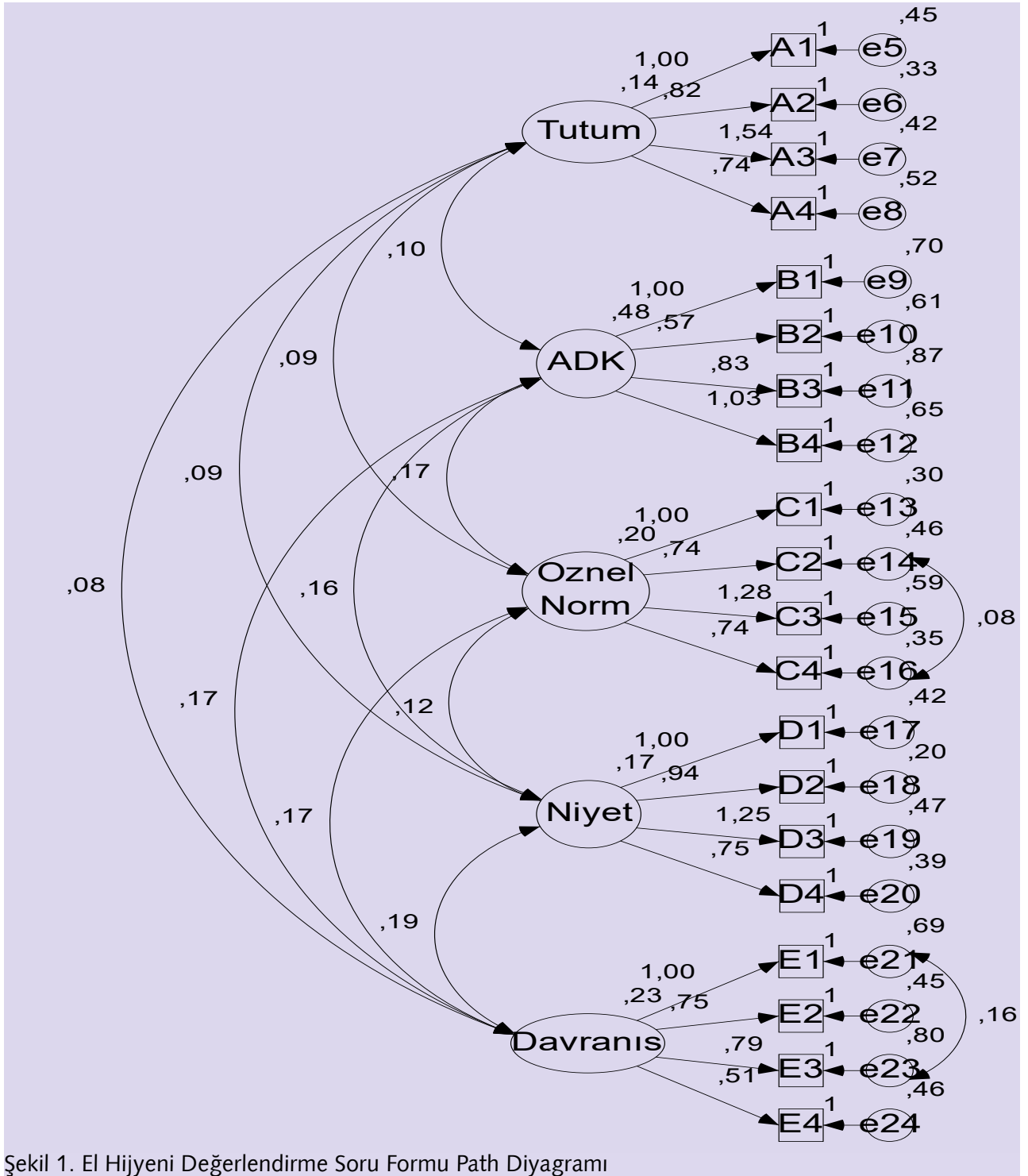
Okul Çocuğunda El Hijyeni Değerlendirme Soru Formu (EHDSF)

Öğrencilerin el hijyeni davranışını sorgulamak için kullanılan form, Tai ve arkadaşlarının (2009) Planlı Davranış Teorisine göre geliştirdiği "Sağlık Çalışanları için El Hijyeni ve Hastane Enfeksiyonları Soru Formu"ndan uyarlanmıştır (10). Uyarlama için yazarlardan izin alınmıştır. Soru formu toplam 20 soru ve beş bölümden oluşmaktadır.

- A bölümündeki sorular öğrencinin kendi el yıkama performansını ve temizliğin elindeki etkinliğini (tutumlar),
- B bölümündeki sorular öğrencinin el yıkamanın zorluk düzeyi ile ilgili değerlendirmesini (algılanan davranışsal kontrol),
- C bölümündeki sorular anne/baba gibi yetişkinlerin öğrencinin ellerini yıkamasını ne kadar istediklerini (öznel normlar),
- D bölümündeki sorular öğrencinin el yıkama niyetini,
- E bölümündeki sorular öğrencinin el yıkama davranışını değerlendirmektedir.

Her bölümde kelimelere dayalı Likert seçeneklerin ifadeleri farklılaşmakta, 0-4 arasında puanlanmaktadır. Bölümlerin puanı öğrencinin o bölümde cevapladığı soru sayısına bölünerek elde edilmekte, formun geneli için toplam puan hesaplanmamaktadır. Her bölüm için alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 4'tür.

Soru formu bir ders saatinde öğrencilere dağıtılmış ve cevaplamaları istenmiştir. Öğrencilerin formu cevaplama süresi ortalama 20-25 dakikadır.

Şekil 1. El Hijyeni Değerlendirme Soru Formu Path Diyagramı

İstatistik

Veri setinde tek yönlü ve çok yönlü uç değer analizi yapılmıştır. Tespit edilen altı uç değer daha güvenilir bir sonuç elde edebilmek amacıyla analize dahil edilmemiştir. Soru formunun geçerliği Kapsam Geçerlik İndeksi (CVI), Kendall's W testi ve Doğrulayıcı Faktör

Analizi (DFA) ile değerlendirilmiştir. Formun güvenilirliği ise iç tutarlılık için Cronbach Alpha katsayısı, değişmezlik için Pearson momentler çarpımı korelasyonu ile analiz edilmiştir. Formdaki soruların zorluk dereceleri, normal dağılıma uygunluğu ve aynı kavramı ölçen birden fazla soru bulunma durumu ise Hotelling T² testi ile

İndeks	İyi Uyum	Kabul edilebilir uyum	Ölçüm	Sonuç
CMIN/DF	$0,00 < \chi^2/sd \leq 3,00$	$3,00 < \chi^2/sd \leq 5,00$	1,95	İyi uyum
RMSEA	$0,00 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$	0,06	Kabul edilebilir uyum
SRMR	$0,00 \leq SRMR \leq 0,05$	$0,05 \leq SRMR \leq 0,10$	0,03	İyi uyum
GFI	$0,95 < GFI \leq 1,00$	$0,90 < GFI \leq 0,94$	0,90	Kabul edilebilir uyum

değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $8,8 \pm 0,9$, %52,1'i kız ve %53,2'si 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

Geçerlik

Soru formunun geçerliği, dil geçerliği, içerik/kapsam geçerliği ve yapı/kavram geçerliği ile sınanmıştır.

Dil geçerliğini sağlamak amacıyla, sağlık personeli için geliştirilen soru formu iki uzman tarafından, İngilizce'den Türkçe'ye çevirilerek okul çocuklarına uyarlanmış ve geri çeviris yapılmıştır. Yetişkinler için kullanılan orijinal form yedili Likert tipte sayısal dereceleme (1'den 7'ye kadar puan) sahiptir. Form okul çocukları için uyarlanırken değerlendirmede kelimelere dayalı beşli Likert yapı kullanılmıştır.

Kapsam geçerliği için yedi uzmandan görüş alınmıştır. Uzman önerileri doğrultusunda "bulaşıcı hastalıkları önlemek" ifadesi "bulaşıcı hastalıklardan korunmak"; "burun, eller" ifadeleri iyelik ekleri eklenerek "burnunu, ellerini" olarak düzenlenmiş, 0-4 arası puanlanan beşli Likert tipi değerlendirme sözel ifadelere dönüştürülmüştür. Davis tekniği kullanılarak hesaplanan Kapsam Geçerlik İndeksi (CVI) bir bulunmuş, uygun kabul edilmiştir. Kapsam geçerliği değerlendirme puanları; Kendall's W testi ile analiz edildiğinde; uzman görüşleri arasında istatistiksel olarak fark olmadığı bulunmuştur (Kendall's W=0,205; $p=0,099$).

Yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonuçlarına göre uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir uyum (RMSEA=0,06;

GFI=0,90) ve iyi uyum (CMIN/DF=1,95; SRMR=0,03) gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 1). Doğrulayıcı faktör analizi path diyagramına göre, PDT'nin beş bileşeninde de (tutum, algılanan davranışsal kontrol, öznel norm, niyet, davranış) yemek ve el hijyeni ile ilgili olan birinci maddelerin en düşük faktör yüküne sahip olduğu görülmüştür (Şekil 1). "Yemek ve el hijyeni arasındaki ilişki bu yapı için iyi çalışmamıştır" şeklinde yorumlanmıştır.

Güvenirlilik

Formun güvenirliliği iç tutarlılık ve değişmezlik analizleri ile sınanmıştır. İç tutarlılık için hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı soru formunun toplamı için (20 soru) 0,853; PDT'nin beş bileşeni için 0,612-0,690 arasındadır. Hotelling T² testine göre soru formunun maddelerinin birbirinden farklı olduğu, aynı şeyi ölçen birden fazla madde olmadığı belirlenmiştir (Hotelling T₂= 16,7; $p=0,0001$).

Değişmezlik analizi için iki hafta ara ile form 32 öğrenciye uygulanmış, formun değişmezlik ölçütünü sağladığı görülmüştür (Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı=0,751; $p<0,0001$) (Tablo 2).

	Ölçüm	Sonuç
Cronbach Alpha katsayısı	0,853	Yüksek düzeyde güvenilir*
Hotelling T ₂	16,700	$p=0,0001$
Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı	0,751	$p<0,0001$
* $0,81 < \alpha < 1,00$ yüksek düzeyde güvenilir		

Tartışma

Uygun el hijyeni davranışı kazanmak ve sürdürmek, yaşam boyu bulaşıcı hastalıklardan korunmada önemlidir. Ancak küçük yaş, toplu yaşam alanında bulunma gibi riskleri nedeniyle okul çağı çocuklarda bulaşın daha kolay olduğu düşünüldüğünde, okul çocuğunda el hijyeni daha fazla önem kazanmaktadır. Bu araştırmada Planlı Davranış Teorisine göre geliştirilen “Okul Çocuğunda El Hijyeni Değerlendirme Soru Formu” nun Türk dili ve kültürüne uyarlanması, geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi amaçlanmıştır.

Geçerlik bir aracın çalışılan yapının özelliklerini ölçebilme yeteneğidir (11,12). Kapsam geçerliğinin diğer geçerlik türlerinden önce, öncelikli olarak sınanması gerekmektedir (11). Bu araştırmada dil geçerliği aşamasında form okul çocukları için uyarlanırken sayısal dereceli yedili Likert yapıdan, kelimelere dayalı beşli Likert yapıya dönüştürülmüştür. Bilişsel gelişim kuramcılarında Piaget çocuklarda 7-11 yaş somut işlemsel dönem olarak adlandırmaktadır. Bu yaş grubunda Likert tipi ölçekler somut/fiziksel değerlendirmeler için kullanıldığında daha doğru sonuç vermektedir (13). Literatürde, çocuklara davranış ya da düşüncenin sıklığı soruluyorsa Likert tipi değerlendirme yönteminin uygun olduğu, beşli Likert ölçeğin kullanılabileceği, kelimelere dayalı beşli Likert ölçek (1 puan hiçbir zaman- 5 puan her zaman gibi) kullanımının daha uygun olduğu belirtilmektedir (13). Üçlü ve beşli Likert ölçümün karşılaştırıldığı bir araştırmada yanıt formatının basitleştirilmesinin çocukların ölçek kullanma kapasitesini artırmadığı ifade edilmektedir (14). EHDSF için yedi uzmanın görüşüne göre hesaplanan Kapsam Geçerlik İndeksi 1,0'dır ve uzman görüşleri benzerdir. Buna göre soru formundaki her soru, çocuklarda el hijyeni davranışını değerlendirmekte, formun kapsam geçerliği bulunmaktadır (15,16).

Yapı geçerliği bir ölçüm aracının doğrudan gözlenemeyen ancak kuramsal olarak açıklanan soyut bir kavramı ya da davranışı ne derece doğru ölçebildiğini değerlendirmektedir (17,18). Bu amaçla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizinden yararlanılmaktadır. Genel olarak AFA bir teorik yapı ortaya koymakta, DFA ise teoriyi test etmektedir (19). Bu araştırmada soru formunun

Planlı Davranış Teorisine göre yapılandırılması ve ölçek çalışması olmaması göz önüne alınarak AFA uygulanmamıştır. Formun yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA sonuçlarına göre EHDSF kabul edilebilir uyum ve iyi uyum göstermiştir (17,18). Form okul çocuklarında el hijyeni davranışını doğru ölçebilmektedir.

Araştırmada EHDSF'nin güvenilirliği için iç tutarlılık ve değişmezlik analizleri yapılmıştır. İç tutarlılık katsayısı, bir ölçme aracının bütün yönlerinin, ölçme yeteneğine sahip olup olmadığını belirlemektedir (12). EHDSF'nin iç tutarlılığı için hesaplanan Cronbach Alpha değeri formun yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermiştir (20). Değişmezlik analizi için test aralıklı tekrar test yöntemi uygulanmış, elde edilen puanlar arasında yüksek düzeyde korelasyon olduğu ve EHDSF'nin her uygulamada tutarlı sonuçlar verdiği görülmüştür (21).

Sonuç

EHDSF Türk toplumundaki ilkökul çocukları için geçerli ve güvenilir bulunmuştur.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

İletişim: Arş. Gör. Dr. Gülçin Uyanık
E-Posta: gulcinyelten@hotmail.com

Kaynaklar

1. Jasper C, Le T-T, Bartram J. Water and sanitation in schools: A systematic review of the health and educational outcomes. *Int J Environ Res Public Health*. 2012;9:2772–87.
2. Mbakaya BC, Lee PH, Lee RLT. Hand hygiene intervention strategies to reduce diarrhoea and respiratory infections among schoolchildren in developing countries: A systematic review. *Int J Environ Res Public Health*. 2017 Apr 1;14(4):371.
3. Hand hygiene: Why, how & when? World Health Organization. Accessed April 10, 2018, at https://cdn.who.int/media/docs/default-source/documents/health-topics/hand-hygiene-why-how-and-when-brochure.pdf?sfvrsn=9b52e145_2&download=true#:~:text=Thousands%20of%20people%20die%20every,acquired%20while%20receiving%20health%20care.&text=Hands%20are%20the%20main%20pathways%20of%20germ%20transmission%20during%20health%20care.&text=Hand%20hygiene%20is%20therefore%20the,prevent%20health%20care%-

- 2Dassociated%20infections.
4. WHO Guidelines on Hand Hygiene in Health Care First Global Patient Safety Challenge Clean Care is Safer Care. World Health Organization. Accessed April 10, 2018, at https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44102/9789241597906_eng.pdf;jsessionid=224ABDC6D28D5430D7403F55FB51A82A?-sequence=1
 5. Handwashing promotion monitoring and evaluation module. UNICEF. Accessed April 10, 2018, at <https://www.unicef.org/documents/handwashing-promotion-monitoring-and-evaluation-module>
 6. WASH in schools monitoring package. UNICEF. Accessed April 10, 2018, at <https://data.unicef.org/topic/water-and-sanitation/wash-in-schools/>
 7. Thanh Xuan LT, Hoat LN. Handwashing among schoolchildren in an ethnically diverse population in northern rural Vietnam. *Glob Health Action*. 2013;6:18869.
 8. Chen X, Ran L, Liu Q, Hu Q, Du X, Tan X. Hand hygiene, mask-wearing behaviors and its associated factors during the COVID-19 epidemic: A cross-sectional study among primary school students in Wuhan, China. *Int J Environ Res Public Health*. 2020;17:2893.
 9. Yurdugül H. Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. İçinde: XIV Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli, Türkiye; 2005. Accessed June 7, 2019, at <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/Pamukka-leBildiri.pdf>
 10. Tai JWM, Mok ESB, Ching PTY, Seto WH, Pittet D. Nurses and physicians' perceptions of the importance and impact of healthcare-associated infections and hand hygiene: A multi-center exploratory study in Hong Kong. *Infection*. 2009;37(4):320–33.
 11. Zamanzadeh V, Ghahramanian A, Rassouli M, Abbaszadeh A, Alavi-Majd H, Nikanfar A-R. Design and Implementation Content Validity Study: Development of an instrument for measuring Patient-Centered Communication. *J Caring Sci*. 2015;4(2):165–78.
 12. Esin MN. Veri toplama yöntem ve araçları & veri toplama araçlarının güvenilirlik ve geçerliği. İçinde: Erdoğan S, Nahcivan N, Esin MN, editörler. *Hemşirelikte Araştırma Süreci, Uygulama ve Kritik*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2014. s. 193–233.
 13. Mellor D, Moore KA. The use of likert scales with children. *J Pediatr Psychol*. 2014;39(3):369–79.
 14. Chambers CT, Johnston C. Developmental differences in children's use of rating scales. *J Pediatr Psychol*. 2002;27(1):27–36.
 15. Gözüm S, Aksayan S. Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber II: Psikometrik özellikler ve kültürlerarası karşılaştırma. *HEMAR-G*. 2003;5(1):3–14.
 16. Rutherford-Hemming T. Content Validity Ratio. İçinde: *The SAGE Encyclopedia of Educational Research, Measurement, and Evaluation*. Thousand Oaks; 2018. s. 397–8.
 17. Ginty AT. Construct Validity. İçinde: *Encyclopedia of Behavioral Medicine*. Springer New York; 2013. s. 487–487.
 18. Strauss ME, Smith GT. Construct validity: Advances in theory and methodology. *Annu Rev Clin Psychol*. 2009;5(1):1–25.
 19. Kılıç AF, Koyuncu İ. Ölçek uyarlama çalışmalarının yapı geçerliği açısından incelenmesi. *Küreselleşen Dünyada Eğitim*. 2017;(November):415–38.
 20. Özdamar K. *Paket Programlar ile İstatistik Veri Analizi*. 5. Baskı. Eskişehir, Türkiye: Kaan Kitabevi; 2004.
 21. Tang W, Cui Y, Babenko O. Internal Consistency: Do we really know what it is and how to assess it? *J Psychol Behav Sci*. 2014;2(2):205–20.

Okul Çocuklarında El Hijyeni Değerlendirme Soru Formu (EHDSF)

Bu soru formunda el hijyeni uygulamaları ile ilgili fikrinle ilgileniyoruz.

A. Lütfen aşağıdaki önemli durumlarda bulaşıcı hastalıklardan korunmak için elleri temizlemenin etkililiği hakkındaki görüşünü belirten kutucuğu işaretle.

1. Bulaşıcı hastalıklardan korunmak için yemek yemeden veya yiyeceklere dokunmadan önce el yıkamak ne kadar etkilidir?

Hiç etkili değil	Çok az etkili	Orta etkili	Etkili	Çok etkili
------------------	---------------	-------------	--------	------------

2. Bulaşıcı hastalıklardan korunmak için tuvaleti kullandıktan sonra el yıkamak ne kadar etkilidir?

Hiç etkili değil	Çok az etkili	Orta etkili	Etkili	Çok etkili
------------------	---------------	-------------	--------	------------

3. Bulaşıcı hastalıklardan korunmak için burun sildikten sonra veya öksürdükten/hapşırdıktan sonra el yıkamak ne kadar etkilidir?

Hiç etkili değil	Çok az etkili	Orta etkili	Etkili	Çok etkili
------------------	---------------	-------------	--------	------------

4. Bulaşıcı hastalıklardan korunmak için ellerin kirli görüldüğünde el yıkamak ne kadar etkilidir?

Hiç etkili değil	Çok az etkili	Orta etkili	Etkili	Çok etkili
------------------	---------------	-------------	--------	------------

B. Lütfen aşağıdaki önemli durumlarda ellerini temizlemenin senin için ne kadar zor ya da kolay olduğunu belirt.

1. Yemek yemeden veya yiyeceklere dokunmadan önce el yıkamak senin için ne kadar kolaydır?

Çok zor	Zor	Normal	Kolay	Çok kolay
---------	-----	--------	-------	-----------

2. Tuvaleti kullandıktan sonra el yıkamak senin için ne kadar kolaydır?

Çok zor	Zor	Normal	Kolay	Çok kolay
---------	-----	--------	-------	-----------

3. Burnunu sildikten sonra veya öksürdükten/hapşırdıktan sonra el yıkamak senin için ne kadar kolaydır?

Çok zor	Zor	Normal	Kolay	Çok kolay
---------	-----	--------	-------	-----------

4. Ellerin kirli görüldüğünde el yıkamak senin için ne kadar kolaydır?

Çok zor	Zor	Normal	Kolay	Çok kolay
---------	-----	--------	-------	-----------

C. Aşağıdaki önemli durumlarda sence büyüklerin (anne/baba) ellerini temizlemeni ne sıklıkla ister veya önemserler? Lütfen düşünceni belirten kutucuğu işaretle.

1. Büyüklerin, yemek yemeden veya yiyeceklere dokunmadan önce ellerini yıkamamı ne sıklıkla ister?

Hiç önemsemezler	Genellikle önemsemezler	Bazen önemserler bazen önemsemezler	Genellikle önemserler	Hep önemserler
------------------	-------------------------	--	-----------------------	----------------

2. Büyüklerin, tuvaleti kullandıktan sonra ellerini yıkamamı ne sıklıkla ister?

Hiç önemsemezler	Genellikle önemsemezler	Bazen önemserler bazen önemsemezler	Genellikle önemserler	Hep önemserler
------------------	-------------------------	--	-----------------------	----------------

3. Büyüklerin, burnunu sildikten sonra veya öksürdükten/hapşırdıktan sonra ellerini yıkamayı ne sıklıkla ister?

Hiç önemsemezler	Genellikle önemsemezler	Bazen önemserler bazen önemsemezler	Genellikle önemserler	Hep önemserler
------------------	-------------------------	-------------------------------------	-----------------------	----------------

4. Büyüklerin, ellerini kirli gördüklerinde ellerini yıkamayı ne sıklıkla ister?

Hiç önemsemezler	Genellikle önemsemezler	Bazen önemserler bazen	Genellikle önemserler	Hep önemserler
------------------	-------------------------	------------------------	-----------------------	----------------

D. Lütfen aşağıdaki önemli durumlardan her biri için ellerini temizleme niyetinin/isteğinin ne kadar olduğunu belirt.

1. Yemek yemeden veya yiyeceklere dokunmadan önce ellerini yıkamayı ne kadar istersin?

Hiç istemem	Az isterim	Ne az ne çok isterim	İsterim	Çok isterim
-------------	------------	----------------------	---------	-------------

2. Tuvaleti kullandıktan sonra ellerini yıkamayı ne kadar istersin?

Hiç istemem	Az isterim	Ne az ne çok isterim	İsterim	Çok isterim
-------------	------------	----------------------	---------	-------------

3. Burnunu sildikten sonra veya öksürdükten/hapşırdıktan sonra ellerini yıkamayı ne kadar istersin?

Hiç istemem	Az isterim	Ne az ne çok isterim	İsterim	Çok isterim
-------------	------------	----------------------	---------	-------------

4. Ellerin kirli görüldüğünde ellerini yıkamayı ne kadar istersin?

Hiç istemem	Az isterim	Ne az ne çok isterim	İsterim	Çok isterim
-------------	------------	----------------------	---------	-------------

E. Lütfen aşağıdaki önemli durumlardan her biri için ellerini gerçekten ne sıklıkla yıkadığını belirt.

1. Yemek yemeden veya yiyeceklere dokunmadan önce ellerini gerçekten ne sıklıkla yıkarsın?

Hiç yıkamam	Ara sıra yıkarım	Çoğu zaman yıkarım	Genellikle yıkarım	Her zaman yıkarım
-------------	------------------	--------------------	--------------------	-------------------

2. Tuvaleti kullandıktan sonra ellerini gerçekten ne sıklıkla yıkarsın?

Hiç yıkamam	Ara sıra	Çoğu zaman	Genellikle	Her zaman
-------------	----------	------------	------------	-----------

3. Burnunu sildikten sonra veya öksürdükten/hapşırdıktan sonra ellerini gerçekten ne sıklıkla yıkarsın?

Hiç yıkamam	Ara sıra yıkarım	Çoğu zaman yıkarım	Genellikle yıkarım	Her zaman yıkarım
-------------	------------------	--------------------	--------------------	-------------------

4. Ellerin kirli görüldüğünde ellerini gerçekten ne sıklıkla yıkarsın?

Hiç yıkamam	Ara sıra yıkarım	Çoğu zaman yıkarım	Genellikle yıkarım	Her zaman yıkarım
-------------	------------------	--------------------	--------------------	-------------------